Cezbe

Hanefî müctehidlerinden İmam Tahtavî Dürrü'l-Muhtar Hasiyesi'nde mekruhlar faslında diyor ki: Mescitte halka olup yüksek sesle zikretmekten (dervişleri) kimse menedemez. Zira mescitlerde Zikrullah'ı men edenler Cenab-ı Hak'kın:

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي خَرَابِهَا

"Kim Allah'in mescitlerinde Allah'in isminin zikredilmesinden mani olan ve onların harap olmasına çalışan kimseden daha zalim kim olabilir." [1]

Amir b Abdullah b. Zübeyir anlatıyor:

Birgün eve geç geldim. Babam:

– Neredeydin?' diye sordu. Birkaç kişiyi gördüm. Onlardan daha iyi Müslüman görmedim. Oturmuş Allah'ı zikrediyorlardı. İçlerinden kimisi titriyor ve o kadar cezbeye tutuluyordu ki, Allah kokusundan bayılıyordu. Onların bu halini görünce yanlarında oturdum,' dedim. Babam: Bir daha yanlarına gitme, dedi ve onun bu sözünü yadırgamış olduğumu zannetmiş olacak ki, sözlerine şöyle devam etti.

– Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer'i Kur'an okurken gördüm. Hiç biri cezbeye tutulup bayılmıyordu, senin gördüğün bu adamlar Hazreti Ebû Bekir ile ensardan daha mı çok Allah'tan korkuyorlar?'

Amir diyor ki: "Babamın doğru söylediğini düşündüm ve bir daha da onların yanında oturmadım"[2]

Sahabeden âyet okununca ölen, bayılan, titreyenler olmuştur. Bir sahabi o zamandaki her yerde olanı her sahabenin başına geleni bilmeye bilir. Amir b. Abdullah b. Zübeyir babası bunu doğru görmese bile bu olay sahabede ve tabinde böyle yapanların olduğuna delildir.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا

"Mü'minler onlara denir ki; Allah anıldığı zaman, kalpleri titrer."[3]

"Bir keresinde Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'ın yanına gitmiştim. Namaz kılıyor ve ağlamaktan dolayı göğsünden kaynayan kazan sesi gibi sesler geliyordu." [4]

Hazreti Ömer (Radıyallahu anh) bir kişinin evine uğradı. Biri şu âyeti okuyordu:

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ

“Rabbinin azabı mutlaka gerçekleşecektir; ona engel olacak bir şey yoktur.”[5]

Hazreti Ömer (Radıyallahu anh), bu âyetleri işitince bayılarak bineğinden düştü. Kaldırıp evine götürdüler. Bu halin açısından dolayı uzun bir süre hasta kaldı. O kadar ki, insanlar ziyaretine bile gelmişti.

Rivayete göre: Zuhare b. Ebî Evfa tabiînin sikalarından idi. İmamlık yapar, Kur’an’ı rikkatle okurdu. Birgün namaz kıldırırken:

فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ

“Sur’a üfürüldüğü zaman” [6] ayet-i celilesini okuyunca öyle bir sayha etti ki, mihrapta iken, hemen düşerek can verdi.

اَلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ

“Onlar ki, Allah anıldığı zaman kalbleri titrer.” [7]

تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ
ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إلى ذِكْرِ اللهِ

Rablerinden korkanların, ondan (bu kitaptan) derileri ürperir. (Ondaki müjde ve tehdidi duyunca tüyleri diken diken olur, sonra Allah ın feyzi içlerine dolar, huzura ererler), derileri ve kalbleri Allah’ın zikrine yumuşar.”[8]

Ali (radıyallahu anh) ve Fudayl bin iyad (radıyallahu anh) rivayet ettiler ki sahabeler Allah’ı zikrederken, agaçların şiddetli rüzgarda sağa sola sallanması gibi sallanırlardı.[9]

Ebu Araka, Ali bin Ebu Talib’in(r.a) şöyle dediğini rivayet etti :

Allah anıldığı zaman Sahabeler ağaçların rüzgarlı havada sağdan sola sallandığı gibi sallanırlardı, ve gözlerinden o kadar yaşlar akardı ki Vallahi elbiseleri sırılsıklam olurdu.[10]

Elmalılı Tefsir’inde Cezbe

Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor: “Musa, tayin ettiğimiz vakitte bizimle buluşmaya gelip de Rabbi onunla konuşunca:

قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَانِي
وَلَكِنِ انْظُرْ إلى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ
فَسَوْفَ تَرَانِي فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ
جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا فَلَمِّا أَفَاقَ
قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ
الْمُؤْمِنِينَ

“Rabbim bana kendini göster, Sana bakayım! dedi. Rabbi buyurdu ki: Sen Beni göremezsin; fakat dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de Beni göreceksin!” Rabbi dağa tecelli edince onu yerle bir ediverdi, Musa da baygın düştü.

Ayılınca: Sen yücesin, Sana tevbe ettim, ben inananların ilkiyim” dedi. [11]

Sesli zikir zikredenin bile anlamadığı bir şekle dönüşürse bu doğru değildir. Allah ismini söylerken harfler bozulacak şekle getirilerek cezbeye gelmekte güzel olmaz. Müridler Allah lafzıyla zikrederken piyasada radyolarda söylenen ilahi veya türkü, makamında çalgı eşliğinde bir başka kişinin araya girmesi Allah Allah derken müritlerin oluşturduğu ahengi, manevi havayı, orijinalliği bozmaktadır. Buna hiç gerek yok. Esasen sesli zikrin aslına baktığınızda bu şekilde araya başka bir söz ve kişinin girmesi yoktur.

Bazıları tefin dışında değişik ensturumanlar eşliğinde dört beş kişi ilahiyi söyliyenin arkasında bek vokalıst olarak düğünlerde müzik konserlerinde alkışlar eşliğinde zikir yapıyorlar. Bir gelir aracı olarak kullanılıyorlar zikiri. Bu tavizlerin sonucu olarak yabancı bir müzik türü olan reb müzik veya başka müzik eşliğinde dans şeklinde sesli zikredenleri görmekteyiz. Bu ve benzeri tutumların sakıncaları düşünülüp islama uygun olup olmadığı araştırılıp öz eleştiri yapılmalı kanatimce. Sesli zikir ederken asla sadık kalınarak yapılması daha güzel ve doğru olanıdır.

Sonra hacca ait ibadetlerinizi ifâ ettiğiniz zaman, babalarınızı zikret-tiğiniz gibi veya daha kuvvetli olarak Allah Teâlâ’yı zikrediniz. İmdi nâstan öylesi vardır ki, «Rabbimiz bize (nasibimizi) dünyada ver,» der. Bunlar için ahirette bir nasip yoktur. (Bakara 200 ayet)

Eger hayber olayındakı hadıs delil getirenler “Ey insanlar! Nefislerinize yumuşak davranın (seslerinizi çok yükseltmeyin),şüphesiz ki, sizler bir sağır ve gaibi çağırmıyorsunuz. Sizler ancak semi ve basar olan Allah’a dua ediyorsunuz!” dedi.)

Bazıları buradan sessiz olun anlamı çıkarıyorlarsa, Allah celle celaluhu ayette daha kuvvetli zikredin diyor rabbımiz ne olacak şimdi.

---

[1] el-Bakara 2/114.

[2]Kandehlevî, Muhtasar Hayatü’s-Sahabe, s. 499; Mecmau’z-Zevaid, I, 189.

[3] el-Enfâl 8/2.

[4] Ebû Davud “Salat” 158; Nesaî “Sehv” 18.

[5] et-Tûr 52/7, 8

[6] el-Müdessir 74/8.

[7] el-Hâc 22/35.

[8] ez-Zümer 39/23.

[9] Ebu Nuaym – Hilye 1:76, 10:388 İbni Kesir – Bidaye 8:6

[10] İbni Kesir – El Bidaye ven Nihaye 8:6 , Ebu Nuaym – Hilye 1:76

[11] el-A’râf 7/143.